

USAID
OD AMERIČKOG NARODA

Save the Children

INKLUZIJA- KVALITATIVNA ANALIZA

*Ishodi učenja na nivou općih i
specifičnih obaveznih predmeta koji
se odnose na inkluziju*

OBRAZOVANJE U AKCIJI
EDUCATION IN ACTION

Projekt opšteg obrazovanja u Bosni i Hercegovini (TABLA) započeo je 24. septembra 2019. i trajat će do 23. septembra 2023. godine. TABLA ima za cilj unaprijediti sposobnosti kritičkog razmišljanja učenika te ostvariti poboljšanje njihovog akademskog uspjeha u egzaktnim naukama.

Kako bi pripremili učenike i nastavnike za izazove 21. stoljeća, Save the Children (SC), u partnerstvu sa Fondacijom Obrazovanje u akciji (FEiA), Zavodom Republike Slovenije za Šolstvo (ZRSŠ) i Mrežom za izgradnju mira (MzIM), koristit će sveobuhvatan i inovativan pristup poboljšanju ishoda učenja u predmetima egzaktnih nauka, tehnologije, inženjerstva, umjetnosti i matematike (STEAM) kroz izgradnju kapaciteta nastavnika, unaprjeđenje standarda za inicijalno obrazovanje i stručno usavršavanje nastavnika, poboljšanje okruženja za učenje i podsticanje reformskog dijaloga i zagovaranja, u svrhu povećanja efikasnosti obrazovnog sistema u Bosni i Hercegovini (BiH). Tokom pandemije COVID-19, projekat je pružio podršku nastavnicima da koriste online i kombinovano (kombinacija online i rada u učionici) učenje te omogućio aktivnosti usmjerene ka očuvanju mentalnog zdravlja i psihosocijalne podrške (MHPSS). Osim toga, TABLA će osigurati da učenici i nastavnici kojima su najpotrebniji računari, hardver i pristup internetu posjeduju ove osnovne alate za podučavanje i učenje.

Aktivnosti projekta TABLA će biti usmjerene na vlasti na državnom nivou, te kantonalna ministarstva obrazovanja (MO) i pedagoške institucije u tri geografska područja, a to su Kanton Sarajevo (KS) i Hercegovačko-neretvanski kanton (HNK) u Federaciji BiH (FBiH) te Republika Srpska (RS), a u kontekstu jačanja kapaciteta i podršku u provođenju reformi obrazovanja.

Reforme u obrazovanju koje podržava TABLA projekat imaju za cilj transformisati inicijalno obrazovanje i stručno usavršavanje nastavnika kroz integraciju STEAM-a, PPDM-a (pedagoško-psihološko-didaktičko-metodičko obrazovanje) i zajedničkog jezgra nastavnih planova i programa (ZJNPP) zasnovanog na ishodima učenja. Aktivnosti TABLA projekta su posvećene jačanju sposobnosti edukatora da podstiču učenike na **4K** (kritičko razmišljanje, kreativnost, komunikacija i kolaboracija/saradnja) i primjenu **STEAM** znanja i vještina kako bi dosegli svoj puni potencijal i pozitivno uticali na društveni i ekonomski razvoj zemlje.

Sve četiri komponente TABLA projekta provode se u saradnji sa obrazovnim vlastima Kantona Sarajevo, Hercegovačko-neretvanskog kantona i Republike Srpske, a uključuju:

- 1. Inicijalno obrazovanje nastavnika:** TABLA pruža podršku odabranim nastavničkim fakultetima kako bi povećali standarde u inicijalnom obrazovanju nastavnika i uključili vještine kritičkog razmišljanja i primijenjenih znanja u STEAM predmetima.
- 2. Stručno usavršavanje nastavnika:** TABLA pruža podršku ministarstvima obrazovanja u Kantonu Sarajevo, Hercegovačko-neretvanskom kantonu i Republici Srpskoj da institucionaliziraju visokokvalitetno stručno usavršavanje i profesionalni razvoj nastavnika u okviru svojih obrazovnih sistema.
- 3. Stvaranje stimulativnog okruženja za učenje i rad:** TABLA poboljšava okruženje za učenje u odabranim školama pružajući fizičke alate i opremu neophodnu za primijenjeno učenje u STEAM predmetima.
- 4. Poticanje dijaloga o reformama u obrazovanju:** TABLA promovira dijalog o reformama obrazovanja sa relevantnim interesnim stranama kao odgovor na rezultate Bosne i Hercegovine u Programu za međunarodno ocjenjivanje učenika (PISA) iz 2018., svjetskoj studiji o učeničkim postignućima iz matematike, prirodnih nauka i čitanja, te međunarodnog istraživanja Trendova u znanju matematike i prirodnih nauka (TIMSS) iz 2019, pokazatelju međunarodnih trendova u matematici i naučnim dostignućima.

Save the Children vjeruje da svako dijete zaslužuje budućnost. U zemljama sjeverozapadnog Balkana radimo svaki dan kako bismo za djecu osigurali zdrav početak života, priliku za učenje i zaštitu od nasilja. Kada se pojave krize i kada su djeca najranjivija, mi smo uvijek među prvima koji dođu pomoći i među posljednjima koji odlaze. Mi osiguravamo da se odgovori na specifične potrebe djece i da se njihov glas čuje. Postižemo dugotrajne rezultate za milione djece, uključujući onu djecu do koje je najteže doći. Dajemo sve od sebe za djecu – svaki dan i u vrijeme kriza – transformišući njihove živote i budućnost koja je pred nama.

© Save the Children 2022

Izdavač:

Save the Children

Projekat:

Projekt opšteg obrazovanja (TABLA)

Voditeljica projekta:

Jill Jarvi

Autori:

Prof. dr. Emeritus Lamija Tanović

Prof. dr. Dragan Matić

Prof. dr. Emina Dedić Bukvić

Prof. dr. Alma Pabrić

Doc. dr. Amela Medar

Prof. dr. Luciana Boban

Mr. Sci. Mirela Šuman

Doc. dr. Ines Nuić

Priredivači:

Prof. dr. Emeritus Lamija Tanović

Fatima Smajlović

Samir Arnautović

Lektura:

Indira Buljubašić

Dizajn naslovnice:

Ferida Abdagić

Dizajn i tehnička priprema:

ART&ART by MPD

Štampa

Amos Graf

Ova publikacija je omogućena uz velikodušnu podršku američkog naroda putem Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID). Sadržaj ove publikacije je odgovornost Save the Children i ne odražava nužno stavove USAID-a ili vlade Sjedinjenih Američkih Država.

Ova publikacija je nastala u sklopu Projekta opšteg obrazovanja (TABLA), podržanog od strane USAID-a koji implementira Save the Children u partnerstvu sa Fondacijom Obrazovanje u akciji (FEiA).

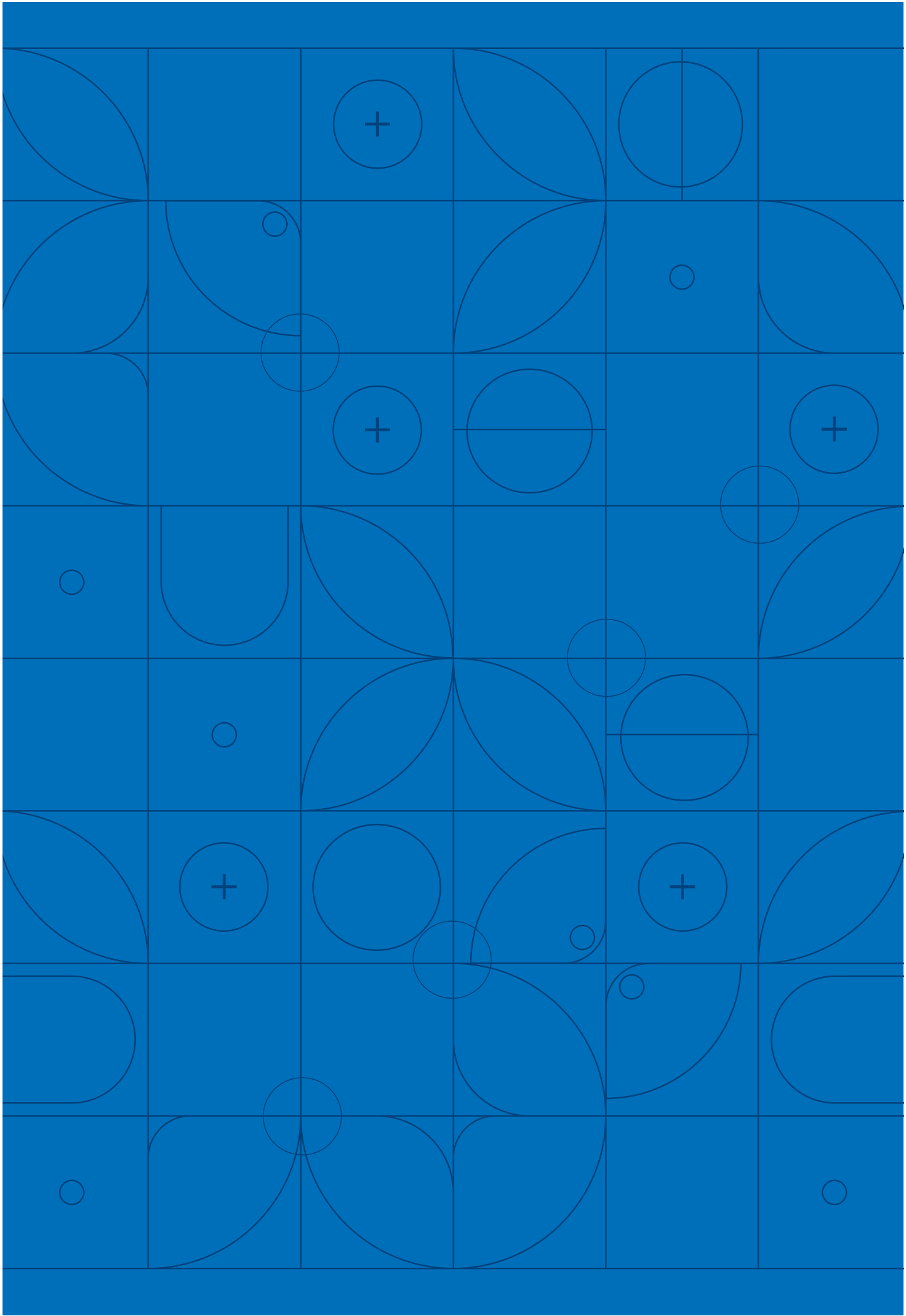
Sva prava su zadržana. Sadržaj ove publikacije se može slobodno koristiti ili kopirati u nekomercijalne svrhe, uz obavezno navođenje izvora.

ISBN 978-9926-462-37-6

CIP zapis dostupan u COBISS sistemu Nacionalne i univerzitetske biblioteke BiH pod ID brojem 47561478

SADRŽAJ

9	POPIS ANALIZIRANIH STUDIJSKIH PROGRAMA
9	1. Sveučilište u Mostaru – Filozofski fakultet
10	2. Univerzitet u Banjoj Luci – Prirodno-matematički fakultet
10	3. Univerzitet „Džemal Bijedić“ - Fakultet humanističkih nauka
10	4. Univerzitet „Džemal Bijedić“ - Nastavnički fakultet
10	5. Univerzitet u Sarajevu – Filozofski fakultet
11	6. Univerzitet u Sarajevu – Pedagoški fakultet
11	7. Univerzitet u Sarajevu – Prirodno-matematički fakultet
12	ISHODI UČENJA NA NIVOU OPĆIH I SPECIFIČNIH OBAVEZNIH PREDMETA KOJI SE ODNOSU NA INKLUZIJU
12	1. Sveučilište u Mostaru – Filozofski fakultet
14	2. Univerzitet u Banjoj Luci – Prirodno-matematički fakultet
15	3. Univerzitet „Džemal Bijedić“ - Fakultet humanističkih nauka
16	4. Univerzitet „Džemal Bijedić“ - Nastavnički fakultet
17	5. Univerzitet u Sarajevu – Filozofski fakultet
24	6. Univerzitet u Sarajevu – Pedagoški fakultet
24	7. Univerzitet u Sarajevu – Prirodno-matematički fakultet
26	INKLUZIJA

7 Univerziteta - predmet analize

- Sveučilište u Mostaru – Filozofski fakultet
- Univerzitet u Banjoj Luci – Prirodno-matematički fakultet
- Univerzitet “Džemal Bijedić” - Fakultet humanističkih nauka, Mostar
- Univerzitet “Džemal Bijedić” - Nastavnički fakultet, Mostar
- Univerzitet u Sarajevu – Filozofski fakultet
- Univerzitet u Sarajevu – Pedagoški fakultet
- Univerzitet u Sarajevu – Prirodno-matematički fakultet

Broj studijskih programa na kojima se analizirao predmetni sadržaj sa ciljem mapiranja ishoda inkluzije

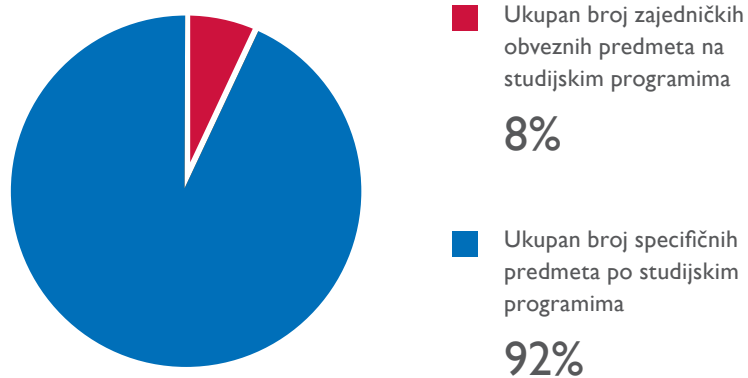
73

Ukupan broj studijskih programa na kojima se izučavaju predmeti sa ishodima inkluzije

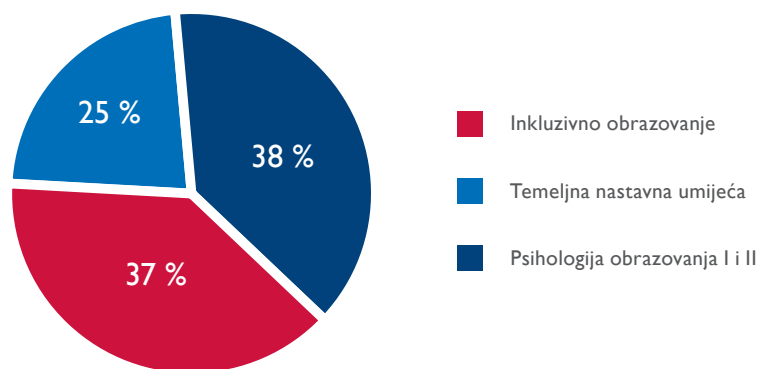
35

Inkluzija je zastupljena u 47,9% analiziranih studijskih programa kroz 48 predmeta

Odnos zajedničkih i specifičnih predmeta

Najzastupljeniji specifični predmeti po studijskim programima koji čine 36,3% od svih specifičnih predmeta

*** Predmet Inkluzivno obrazovanje na 6 studijskih programa
Temeljna nastavna umijeća na 4 studijska programa
Psihologija obrazovanja I i II na 6 studijskih programa

POPIS ANALIZIRANIH STUDIJSKIH PROGRAMA

I. Sveučilište u Mostaru – Filozofski fakultet

Preddiplomski studijski programi (I ciklus):

1. Engleski jezik i književnost, dvopredmetni studij – kratica: Engleski DP
2. Engleski jezik i književnost, jednopredmetni studij – kratica: Engleski JP
3. Filozofija – kratica: Filozofija DP
4. Hrvatski jezik i književnost, dvopredmetni studij – kratica: Hrvatski DP
5. Hrvatski jezik i književnost, jednopredmetni studij – kratica: Hrvatski JP
6. Informacijske znanosti – kratica: Info. zn. DP
7. Latinski jezik i rimska književnost – kratica: Latinski DP
8. Njemački jezik i književnost, dvopredmetni studij – kratica: Njemački DP
9. Njemački jezik i književnost, jednopredmetni studij – kratica: Njemački JP
10. Povijest, dvopredmetni studij – kratica: Povijest DP)
11. Povijest umjetnosti, dvopredmetni studij – kratica: Pov. umj. DP
12. Ruski jezik i književnost, dvopredmetni studij – kratica: Ruski DP
13. Talijanski jezik i književnost, dvopredmetni studij – kratica: Talijanski DP

Diplomski studijski programi (II. ciklus):

1. Engleski jezik i književnost, dvopredmetni studij – kratica: Engleski DP
2. Engleski jezik i književnost, jednopredmetni studij – kratica: Engleski JP
3. Filozofija – kratica: Filozofija DP
4. Hrvatski jezik i književnost, dvopredmetni studij – kratica: Hrvatski DP
5. Hrvatski jezik i književnost, jednopredmetni studij – kratica: Hrvatski JP
6. Informacijske znanosti – kratica: Info. zn. DP
7. Latinski jezik i rimska književnost – kratica: Latinski DP
8. Njemački jezik i književnost, dvopredmetni studij – kratica: Njemački DP
9. Njemački jezik i književnost, jednopredmetni studij – kratica: Njemački JP
10. Povijest, dvopredmetni studij – kratica: Povijest DP
11. Povijest umjetnosti, dvopredmetni studij – kratica: Pov. umj. DP
12. Ruski jezik i književnost, dvopredmetni studij – kratica: Ruski DP
13. Talijanski jezik i književnost, dvopredmetni studij – kratica: Talijanski DP

2. Univerzitet u Banjoj Luci – Prirodno-matematički fakultet

Preddiplomski studijski programi (I ciklus):

1. Matematika i informatika
2. Fizika
3. Hemija
4. Geografija
5. Biologija
6. Ekologija i zaštita životne sredine
7. Tehničko vaspitanje i informatika

Diplomski studijski programi (II ciklus):

1. Fizika

Napomena: Na 2. ciklusu se od studijskih programa nastavničkog smjera izvodi samo Fizika.

3. Univerzitet „Džemal Bijedić“ - Fakultet humanističkih nauka

Preddiplomski studijski programi (I ciklus):

1. Bosanski jezik i književnost
2. Engleski jezik i književnost
3. Njemački jezik i književnost
4. Turski jezik i književnost
5. Historija

Napomena: Na 2. ciklusu se ne izvode studijski programi nastavničkog smjera.

4. Univerzitet „Džemal Bijedić“ - Nastavnički fakultet

Preddiplomski studijski programi (I ciklus):

1. Sport i zdravlje

Napomena: Na 2. ciklusu se ne izvode studijski programi nastavničkog smjera.

5. Univerzitet u Sarajevu – Filozofski fakultet

Preddiplomski studijski programi (I ciklus):

1. Engleski jezik i književnost, jednopredmetni studij
2. Bosanski, hrvatski i srpski jezik i književnost, dvopredmetni studij
3. Filozofija, jednopredmetni studij
4. Njemački jezik i književnost, jednopredmetni studij
5. Historija, jednopredmetni studij
6. Francuski/italijanski jezik i književnost, jednopredmetni studij

7. Ruski jezik i književnost, jednopredmetni studij
8. Sociologija, jednopredmetni studij

Diplomski studijski programi (II ciklus):

1. Engleski jezik i književnost, jednopredmetni studij
2. Bosanski, hrvatski i srpski jezik i književnost, dvopredmetni studij
3. Filozofija, jednopredmetni studij
4. Njemački jezik i književnost, jednopredmetni studij
5. Historija, jednopredmetni studij
6. Katedra za historiju umjetnosti, dvopredmetni studij
7. Francuski/italijanski jezik i književnost, jednopredmetni studij
8. Ruski jezik i književnost, jednopredmetni studij
9. Sociologija, jednopredmetni studij

6. Univerzitet u Sarajevu – Pedagoški fakultet

Preddiplomski studijski programi (I ciklus):

1. Kultura življenja i tehnički odgoj sa informatikom
2. Razredna nastava

Diplomski studijski programi (II ciklus):

1. Kultura življenja i tehnički odgoj sa informatikom
2. Razredna nastava

7. Univerzitet u Sarajevu – Prirodno-matematički fakultet

Preddiplomski studijski programi (I ciklus):

1. Biologija
2. Fizika
3. Geografija
4. Hemija
5. Matematika
6. Matematika i informatika

Diplomski studijski programi (II ciklus):

1. Biologija
2. Fizika
3. Geografija
4. Hemija
5. Matematika
6. Matematika i informatika

ISHODI UČENJA NA NIVOU OPĆIH I SPECIFIČNIH OBAVEZNIH PREDMETA KOJI SE ODOSE NA INKLUZIJU

I. Sveučilište u Mostaru – Filozofski fakultet

Tabela I.a.

Popis ključnih pojmova iz ishoda učenja na nivou općih obaveznih predmeta koji se odnose na inkluziju na studijskim programima nastavničkog smjera na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru.

ZAJEDNIČKI OBAVEZNI PREDMETI NA STUDIJSKIM PROGRAMIMA	
Naziv predmeta	Popis ključnih pojmova iz ishoda učenja na nivou općih obaveznih predmeta koji se odnose na inkluziju
Rad s djecom s teškoćama u razvoju	Objasniti inkluziju i integraciju djeteta s teškoćama u razvoju (u ostalim ishodima se ne govori o inkluziji, pa se tiče utisak da se pretpostavlja)

Tabela I.b.

Popis ključnih pojmova iz ishoda učenja na nivou specifičnih obaveznih predmeta koji se odnose na inkluziju na studijskim programima nastavničkog smjera na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru.

SPECIFIČNI PREDMETI PO STUDIJSKIM PROGRAMIMA	
Studijski program	Popis ključnih pojmova iz ishoda učenja na nivou specifičnih obaveznih predmeta koji se odnose na inkluziju
Engleski DP (I + II)	<p>Glottodidaktika</p> <p>I. glavne teorije i načela podučavanja stranih jezika, 2. nastavni proces, 3. izbor strategija podučavanja.</p> <p>Usvajanje drugog ili stranog jezika</p> <p>I. glavne teorije i modeli razvoja jezika povezani sa savremenim podučavanjem stranih jezika, 2. sličnosti i razlike između usvajanja prvog i drugog stranog jezika, 3. vlastiti rad o usvajanju drugog ili stranog jezika.</p> <p>Školska praksa I</p> <p>I. učesnici odgojno-obrazovnog procesa, komunikacija i timski rad, 2. stav o ulozi nastavnika i standardima učiteljske profesije, 3. školske strukture, 4. odgojno-obrazovna inkluzija, 5. odgojno-obrazovni procesi i međuovisnosti pojedinih dijelova odgojno-obrazovnih sistema.</p> <p>Metodika nastave engleskog jezika</p> <p>I. tehnike i pristupi nastavi stranog jezika, 2. metode i pristupi podučavanju stranog jezika, 3. iskustvo nastavnika i učenika kao vlastita nastavna filozofija, 3. prezentacija uz savremene metoda, pristupe ili strategije.</p>

<p>Engleski DP (I + II)</p>	<p>Školska praksa II</p> <p>1. učinkovitost različitih metoda podučavanja engleskog jezika u osnovnoj školi, 2. plan časa engleskog jezika u osnovnoj školi, 3. povezivanje teorijskog znanja s praksom; 4. ogledni čas u osnovnoj školi, 5. lični stav o ulozi nastavnika i metodama podučavanja engleskog jezika u osnovnoj školi, 6. kritički stav prema vlastitoj nastavi.</p> <p>Školska praksa III</p> <p>1. učinkovitost različitih metoda podučavanja engleskog jezika u srednjoj školi, 2. povezivanje teorijskog znanja s praksom, 3. nastavne aktivnosti prikladne uzrastu učenika, 4. lični stav o ulozi nastavnika i metodama podučavanja engleskog jezika u srednjoj školi, 5. planiranje i održavanje časa engleskog jezika u srednjoj školi, 6. kritički stav prema vlastitoj nastavi, 7. analiza i evaluacija oglednih časova kolega.</p>
<p>Engleski JP (I + II)</p>	<p>Glotodidaktika</p> <p>1. glavne teorije i načela podučavanja stranih jezika, 2. nastavni proces, 3. izbor strategija podučavanja</p> <p>Usvajanje drugog ili stranog jezika</p> <p>1. glavne teorije i modeli razvitka jezika povezani sa savremenim podučavanjem stranih jezika, 2. sličnosti i razlike između usvajanja prvog i drugog stranog jezika, 3. vlastiti rad o usvajanju drugog ili stranog jezika</p> <p>Školska praksa I</p> <p>1. učesnici odgojno-obrazovnog procesa, komunikacija i timski rad, 2. stav o ulozi nastavnika i standardima učiteljske profesije, 3. školske strukture, 4. odgojno-obrazovna inkluzija, 5. odgojno-obrazovni procesi i međuovisnosti pojedinih dijelova odgojno-obrazovnih sistema.</p> <p>Metodika nastave engleskog jezika</p> <p>1. tehnike i pristupi nastavi stranog jezika, 2. metode i pristupi podučavanju stranog jezika, 3. iskustvo nastavnika i učenika kao vlastita nastavna filozofija, 3. prezentacija uz savremene metode, pristupe ili strategije.</p> <p>Školska praksa II</p> <p>1. učinkovitost različitih metoda podučavanja engleskog jezika u osnovnoj školi, 2. povezivanje teorijskog znanja s praksom; 3. nastavne aktivnosti prikladne uzrastu učenika, 4. plan časa engleskog jezika u osnovnoj školi, 5. ogledni čas u osnovnoj školi, 6. analiza i evaluacija oglednih časova kolega, 7. lični stav o ulozi nastavnika i metodama podučavanja engleskog jezika u osnovnoj školi, 8. kritički stav prema vlastitoj nastavi.</p> <p>Školska praksa III</p> <p>1. učinkovitost različitih metoda podučavanja engleskog jezika u srednjoj školi, 2. povezivanje teorijskog znanja s praksom; 3. nastavne aktivnosti prikladne uzrastu učenika, 4. lični stav o ulozi nastavnika i metodama podučavanja engleskog jezika u srednjoj školi, 5. planiranje i održavanje časa engleskog jezika u srednjoj školi, 6. kritički stav prema vlastitoj nastavi, 7. analiza i evaluacija oglednih časova kolega.</p>
<p>Zajednički kolegij - Rad s djecom s teškoćama u razvoju, II ciklus</p>	<p>Objasniti inkluziju i integraciju djeteta s teškoćama u razvoju (u ostalim ishodima se ne govori o inkluziji).</p>

2. Univerzitet u Banjoj Luci – Prirodno-matematički fakultet

Tabela 2.a.

Popis ključnih pojmova iz ishoda učenja na nivou općih obaveznih predmeta koji se odnose na inkluziju na studijskim programima nastavničkog smjera na Prirodno-matematičkom fakultetu Univerziteta u Banjoj Luci.

ZAJEDNIČKI OBAVEZNI PREDMETI NA STUDIJSKIM PROGRAMIMA	
Naziv predmeta	Popis ključnih pojmova iz ishoda učenja na nivou općih obaveznih predmeta koji se odnose na inkluziju
Psihologija	Psihološka istraživanja, inteligencija, osobine ličnosti, determinante školskog uspjeha, razvoj, kompulzivni školski sistem, inkluzija, motivacija u pedagoškoj praksi, učenje, pamćenje i zaboravljanje, mišljenje, traumatska iskustva, fizičko kažnjavanje djece, poremećaji autističnog spektra

Tabela 2.b.

Popis ključnih pojmova iz ishoda učenja na nivou specifičnih obaveznih predmeta koji se odnose na inkluziju na studijskim programima nastavničkog smjera na Prirodno-matematičkom fakultetu Univerziteta u Banjoj Luci.

SPECIFIČNI OBAVEZNI PREDMETI PO STUDIJSKIM PROGRAMIMA	
Studijski program	Popis ključnih pojmova iz ishoda učenja na nivou specifičnih obaveznih predmeta koji se odnose na inkluziju
Tehničko vaspitanje i informatika – Psihologija I, I ciklus	Diskusija o inkluziji u obrazovanju, kao aktuelnom obrazovnom trendu, uz akcentiranje problema koji se uz nju vezuju. Osim ishoda: Razumjeti osnove odlike i atribute poremećaja iz autističnog spektra.
Tehničko vaspitanje i informatika – Psihologija, II I ciklus	Upoznavanje sa problematikom nastavničkog izgaranja na radu, sa osvrtom na rad u inkluziji. Jedan od ishoda: Spoznati osnovne osobine radnog distresa i nastavničkog izgaranja na radu i specifičnosti opterećenja za nastavnike koja prozilaze iz rada u inkluzivnoj nastavi.
Učiteljski studij - Metodika rada sa učenicima sa teškoćama u razvoju, I ciklus	Upoznavanje sa osnovnim psihološkim znanjima o razvoju djeteta, o ličnosti i učenju. Upoznavanje sa mogućnostima primjene raznih modela individualizacije kao i za proučavanje efekata individualizacije.

Predškolsko vaspitanje, I ciklus	<p>Nema ishoda - u kompetencijama navedeno: Prilagođava aktivnosti u skladu sa napredovanjem, interesima i potrebama djece. Bira i koristi različite metode i strategije kako bi obezbijedio razvoj i aktivno učešće svakog djeteta. Izrađuje, bira i efikasno koristi materijale i sredstva kojima se podstiče razvoj djece u svim oblastima. Prilagođava materijale, metode i sadržaje kao i dinamiku rada individualnim mogućnostima, potrebama i interesovanjima djece. Evaluira sopstvenu vaspitno-obrazovnu praksu i postignuća na osnovu objektivnih pokazatelja radi planiranja svog profesionalnog razvoja. Izrađuje individualni plan stručnog usavršavanja, zasnovan na samoprocjeni i spoljnoj procjeni. Koristi formalne, neformalne i informalne prilike za profesionalni razvoj u skladu sa procjenjenim potrebama.</p>
Srpski jezik i književnost – Psihologija, I ciklus	<p>Biti upoznat sa istorijskim i aktuelnim kontekstom i inherentnim nedostacima aktuelnog školskog sistema i prednostima i nedostacima inkluzije u obrazovanju.</p>

3. Univerzitet „Džemal Bijedić“ - Fakultet humanističkih nauka

Tabela 3.a.

Popis ključnih pojmova iz ishoda učenja na nivou općih obaveznih predmeta koji se odnose na inkluziju na studijskim programima nastavničkog smjera na Fakultetu humanističkih nauka Univerziteta „Džemal Bijedić“.

ZAJEDNIČKI PREDMETI NA STUDIJSKIM PROGRAMIMA	
Naziv predmeta	Popis ključnih pojmova iz ishoda učenja na nivou općih obaveznih predmeta koji se odnose na inkluziju

Tabela 3.b.

Popis ključnih pojmova iz ishoda učenja na nivou specifičnih obaveznih predmeta koji se odnose na inkluziju na studijskim programima nastavničkog smjera na Fakultetu humanističkih nauka Univerziteta „Džemal Bijedić“.

SPECIFIČNI PREDMETI PO STUDIJSKIM PROGRAMIMA	
Studijski program	Popis ključnih pojmova iz ishoda učenja na nivou specifičnih obaveznih predmeta koji se odnose na inkluziju
Engleski jezik i književnost	Inkluzija u nastavi – novi model škole u BiH

4. Univerzitet „Džemal Bijedić“ - Nastavnički fakultet

Tabela 4.a.

Popis ključnih pojmova iz ishoda učenja na nivou općih obaveznih predmeta koji se odnose na inkluziju na studijskim programima nastavnčkog smjera na Nastavničkom fakultetu Univerziteta „Džemal Bijedić“.

ZAJEDNIČKI PREDMETI ZA SVE STUDIJSKE PROGRAME	
Naziv predmeta	Popis ključnih pojmova iz ishoda učenja na nivou općih obaveznih predmeta koji se odnose na inkluziju
Inkluzivna nastava	<p>Definirati osnovne pojmove iz oblasti inkluzivnog obrazovanja. Koristiti adekvatne termine u komunikaciji. Dati argumente za primjenu inkluzivnog odgoja i obrazovanja. Obrazložiti elemente upravljanja inkluzivnim odjeljenjem. Primijeniti osnovne elemente pedagoške opservacije u odjeljenju. Primijeniti diferencirano podučavanje u cilju podrške aktivnom učenju i učešću učenika.</p> <p>Kreirati inkluzivno okruženje u odjeljenju. Profesionalne vrijednosti i lična odgovornost. Analizirati vlastite stereotipe i predrasude u cilju njihovog smanjenja. Djelovati u zajednici s ciljem unapređenja kvaliteta života svih građana.</p>

Tabela 4.b.

Popis ključnih pojmova iz ishoda učenja na nivou specifičnih obaveznih predmeta koji se odnose na inkluziju na studijskim programima nastavnčkog smjera na Nastavničkom fakultetu Univerziteta „Džemal Bijedić“.

SPECIFIČNI PREDMETI PO STUDIJSKIM PROGRAMIMA	
Studijski program	Popis ključnih pojmova iz ishoda učenja na nivou specifičnih obaveznih predmeta koji se odnose na inkluziju
Razredna nastava -Inkluzivna nastava, I ciklus	<p>Definirati osnovne pojmove iz oblasti inkluzivnog obrazovanja. Koristiti adekvatne termine u komunikaciji. Dati argumente za primjenu inkluzivnog odgoja i obrazovanja. Obrazložiti elemente upravljanja inkluzivnim odjeljenjem. Primijeniti osnovne elemente pedagoške opservacije u odjeljenju. Primijeniti diferencirano podučavanje u cilju podrške aktivnom učenju i učešću učenika.</p> <p>Kreirati inkluzivno okruženje u odjeljenju. Profesionalne vrijednosti i lična odgovornost. Analizirati vlastite stereotipe i predrasude u cilju njihovog smanjenja. Djelovati u zajednici s ciljem unapređenja kvaliteta života svih građana.</p>
Razredna nastava - Djeca sa teškoćama u razvoju, I ciklus	<p>Objasniti inkluziju i integraciju djeteta s teškoćama u razvoju.</p>

5. Univerzitet u Sarajevu – Filozofski fakultet

Tabela 5.a.

Popis ključnih pojmova iz ishoda učenja na nivou općih obaveznih predmeta koji se odnose na inkluziju na studijskim programima nastavničkog smjera na Filozofskom fakultetu - Univerzitet u Sarajevu.

ZAJEDNIČKI PREDMETI ZA SVE STUDIJSKE PROGRAME	
Naziv predmeta	Popis ključnih pojmova iz ishoda učenja na nivou općih obaveznih predmeta koji se odnose na inkluziju
Temeljna nastavna umijeća, II ciklus	<p>Usvojiti opće određenje škole, nastave, nastavnika i učenika sa stajališta savremene pedagogije. Opisati modele razvoja razredno-nastavničkog okruženja u kontekstu komunikacijskih nastavnih oblika. Objasniti pedagoški i materijalno-tehnički aspekt nastave i učenja.</p> <p>Uočiti važnost empatije i komunikacije u međusobnim odnosima i odgojno-obrazovnom radu; kritički procijeniti vlastito umijeće komunikacije, umijeće u provođenju razredne discipline, planiranje i pripremanje nastavnog časa, izbor metoda, postupaka oblika rada, tehnika i strategija učenja, načina vrednovanja i samovrednovanja, vremenske dinamike i inkluzivnih pristupa.</p> <p>Evaluacija i poboljšanje vlastitog rada (znanje o obrazovnim potrebama polaznika), procjena učinka održanog nastavnog časa, razumijevanje faza nastavnog rada počevši od planiranja do vrednovanja. Poticati razvoj kognitivnih, socijalnih, didaktičkih i metodičkih kompetencija studenata.</p>

Tabela 5.b.

Popis ključnih pojmova iz ishoda učenja na nivou specifičnih obaveznih predmeta koji se odnose na inkluziju na studijskim programima nastavničkog smjera na Filozofskom fakultetu - Univerzitet u Sarajevu.

SPECIFIČNI PREDMETI PO STUDIJSKIM PROGRAMIMA	
Studijski program	Popis ključnih pojmova iz ishoda učenja na nivou specifičnih obaveznih predmeta koji se odnose na inkluziju
Odsjek za anglistiku - Uvod u praksu nastave engleskog jezika, I ciklus	<p>Usvojiti znanja o inkluzivnom obrazovanju, pojmovi, metode.</p> <p>Studenti će moći samostalno primjenjivati stečena znanja iz navedenih tematskih jedinica uz primjenu inkluzivne terminologije.</p> <p>Očekuje se da će studenti razviti neophodan senzibilitet za individualne razlike i potrebe učenika te da će moći primjenjivati adekvatne strategije za poticanje motivacije u učenju.</p> <p>Nakon odslušane nastave, realizovanih samostalnih zadataka i položenog ispita studenti će biti osposobljeni da samostalno integrišu i primijene stečena znanja i vještine u obrazovnom kontekstu.</p>

<p>Odsjek za anglistiku - Metodika nastave engleskog jezika, I ciklus</p>	<p>Studenti će razumjeti relevantne teorije učenja i ključne teorije motivacije, logiku kurikulumu, različite načine planiranja i organizacije nastavnog procesa, te osnovne principe podučavanja stranih jezika, kao i metode podučavanja starijim uzrasnim grupama.</p> <p>Studenti će uočavati individualne i grupne razlike među učenicima te povezivati podučavanje stranog jezika sa razvojnim stadijima učenika i njihovim potrebama i pokazivati opredjeljenje za vrednovanje i promovisanje inkluzije, jednakosti i solidarnosti među svom djecom.</p>
<p>Odsjek za BHS jezik i književnost - Temeljna nastavna umijeća, II ciklus</p>	<p>Usvojiti opće određenje škole, nastave, nastavnika i učenika sa stajališta savremene pedagogije. Opisati modele razvoja razredno-nastavničke klime u kontekstu komunikacijskih nastavnih oblika. Objasniti pedagoški i materijalno-tehnički aspekt nastave i učenja.</p> <p>Uočiti važnost empatije i komunikacije u međusobnim odnosima i odgojno-obrazovnom radu. Kritički procijeniti vlastito umijeće komunikacije, umijeće u provođenju razredne discipline, planiranje i pripremanje nastavnog sata, izbor metoda, postupaka oblika rada, tehnika i strategija učenja, načina vrednovanja i samovrednovanja, vremenske dinamika, inkluzivnih pristupa.</p> <p>Evaluacija i poboljšanje vlastitog rada (znanje o obrazovnim potrebama polaznika), procjena učinka održanog nastavnog sata, razumijevanje faza nastavnog rada počevši od planiranja do vrednovanja. Poticati razvoj kognitivnih, socijalnih, didaktičkih i metodičkih kompetencija studenata.</p>
<p>Odsjek za filozofiju - Inkluzivno obrazovanje, I ciklus</p>	<p>Definirati osnovne pojmove iz oblasti inkluzivnog obrazovanja.</p> <p>Koristiti adekvatne termine u komunikaciji.</p> <p>Dati argumente za primjenu inkluzivnog odgoja i obrazovanja.</p> <p>Objasložiti elemente upravljanja inkluzivnim odjeljenjem.</p> <p>Primijeniti osnovne elemente pedagoške opservacije u odjeljenju.</p> <p>Primijeniti diferencirano podučavanje u cilju podrške aktivnom učenju i učešću učenika.</p> <p>Kreirati inkluzivno okruženje u odjeljenju.</p> <p>Analizirati vlastite stereotipe i predrasude u cilju njihovog smanjenja.</p> <p>Djelovati u zajednici s ciljem unapređenja kvalitete života svih građana.</p>
<p>Odsjek za historiju - Inkluzivno obrazovanje, I ciklus</p>	<p>Definirati osnovne pojmove iz oblasti inkluzivnog obrazovanja.</p> <p>Koristiti adekvatne termine u komunikaciji.</p> <p>Dati argumente za primjenu inkluzivnog odgoja i obrazovanja.</p> <p>Objasložiti elemente upravljanja inkluzivnim odjeljenjem.</p> <p>Primijeniti osnovne elemente pedagoške opservacije u odjeljenju.</p> <p>Primijeniti diferencirano podučavanje u cilju podrške aktivnom učenju i učešću učenika.</p> <p>Kreirati inkluzivno okruženje u odjeljenju.</p> <p>Profesionalne vrijednosti i lična odgovornost:</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizirati vlastite stereotipe i predrasude u cilju njihovog smanjenja, • djelovati u zajednici s ciljem unapređenja kvalitete života svih građana.
<p>Katedra za historiju umjetnosti Nastavnički smjer - Inkluzivno obrazovanje, II ciklus</p>	<p>Definirati osnovne pojmove iz oblasti inkluzivnog obrazovanja.</p> <p>Koristiti adekvatne termine u komunikaciji.</p> <p>Dati argumente za primjenu inkluzivnog odgoja i obrazovanja.</p> <p>Objasložiti elemente upravljanja inkluzivnim odjeljenjem.</p> <p>Primijeniti osnovne elemente pedagoške opservacije u odjeljenju.</p> <p>Primijeniti diferencirano podučavanje u cilju podrške aktivnom učenju i učešću učenika.</p> <p>Kreirati inkluzivno okruženje u odjeljenju.</p> <p>Analizirati vlastite stereotipe i predrasude u cilju njihovog smanjenja.</p>

<p>Katedra za historiju umjetnosti Nastavnički smjer - Pedagogija II, II ciklus</p>	<p>Samostalno pretraživati ili osmišljavati nove kvalitetne načine podrške u radu sa djecom.</p> <p>Pokazati razumijevanje uloge i odgovornosti nastavnika u dizajniranju individualnih obrazovnih programa, uključujući identifikaciju, upućivanje, razvoj i implementaciju NPP.</p> <p>Analizirati potrebe učenika prilikom planiranja inkluzivne nastave, uključujući upotrebu pomoćnih tehnologija.</p> <p>Primijeniti odgovarajuće nastavne materijale i metode koje doprinose uspjehu učenika u inkluzivnom podučavanju.</p> <p>Razlikovati pretpostavke o mogućnostima učenja učenika i kako te pretpostavke mogu uticati na nastavnu praksu.</p> <p>Razviti svijest o kritičkoj samorefleksiji i njenoj vrijednosti u podučavanju različitih učenika.</p> <p>Definisati ključne komponente koje utiču na inkluzivnu učionicu.</p> <p>Primijeniti inkluzivne strategije podučavanja u pojedinačnim kontekstima podučavanja.</p>
<p>Katedra za historiju umjetnosti Nastavnički smjer - Psihologija obrazovanja I, II ciklus</p>	<p>Nakon uspješno odslušanog predmeta student nastavničkih smjerova moći će definisati individualne razlike u učenju te objasniti njihovu ulogu u procesu učenja i podučavanja. Moći će objasniti i predvidjeti odnos između motivacijsko-socijalnih procesa i školskog postignuća učenika.</p> <p>Studenti će moći samostalno primjenjivati stečena znanja iz navedenih tematskih jedinica. Očekuje se da će razviti neophodan senzibilitet za individualne razlike i potrebe učenika, da će moći primjenjivati adekvatne strategije za poticanje motivacije u učenju te da će ovladati osnovnim postupcima za uspostavljanje pozitivne discipline u razredu.</p> <p>Nakon odslušane nastave, realizovanih samostalnih zadataka i položenog ispita, studenti će biti osposobljeni da samostalno integrišu i primijene stečena znanja i vještine u obrazovnom kontekstu te da iste kontinuirano produbljuju kroz cjeloživotno obrazovanje. Očekuje se da će biti senzibilizirani na individualne razlike i potrebe učenika te da će biti osposobljeni za razmatranje kompleksnih pitanja vezanih za etička načela nastavničke profesije.</p>
<p>Katedra za historiju umjetnosti Nastavnički smjer - Psihologija obrazovanja 2, II ciklus</p>	<p>Nakon uspješno odslušane nastave i položenog ispita student će znati operacionalizirati različite aspekte prilagodbe djece i adolescenata u obrazovnom kontekstu. Poznavat će različite metode i pristupe u podučavanju te važne elemente u procesu vrednovanja i praćenja učeničkog napretka. Usvojiti će znanje o ulozi i značaju različitih psihosocijalnih faktora u procesu prilagodbe u školskom kontekstu. Saznat će na koji način poticati razvoj samopoštovanja i samoefikasnosti kod učenika te kakva je uloga i uticaj vršnjaka u obrazovnom kontekstu. Usvojiti će osnovne smjernice za prepoznavanje i adekvatno reagovanje kod pojave učeničkog nasilja. Upoznat će se sa ulogom psihologa u školi i na koji način uspostaviti kvalitetnu saradnju sa roditeljima i stručnom službom škole.</p> <p>Nakon uspješno odslušane nastave i položenog ispita student će moći prepoznati potrebe i poteškoće učenika kada su u pitanju akademski/školski, lični, emocionalni i socijalni aspekt funkcionisanja u obrazovnom kontekstu. Moći će samostalno napraviti izbor adekvatnih metoda i strategija pri podučavanju učenika različitog uzrasta te iste adekvatno primijeniti u svom radu. Bit će u mogućnosti prepoznati na koji način pojedini psihosocijalni faktori doprinose školskom/akademsom, ličnom, emocionalnom i socijalnog prilagođavanju učenika te preuzeti određene korake s ciljem unapređenja kvaliteta učeničkog prilagođavanja.</p> <p>Nakon uspješno odslušane nastave i položenog ispita studenti će biti osposobljeni i senzibilizirani da stečena znanja i vještine primijene u radu sa djecom i adolescentima na svim nivoima obrazovanja.</p>

<p>Odsjek za romanistiku - Inkluzivno obrazovanje, I ciklus</p>	<p>Definirati osnovne pojmove iz oblasti inkluzivnog obrazovanja. Koristiti adekvatne termine u komunikaciji. Dati argumente za primjenu inkluzivnog odgoja i obrazovanja. Obrazložiti elemente upravljanja inkluzivnim odjeljenjem. Primijeniti osnovne elemente pedagoške opservacije u odjeljenju. Primijeniti diferencirano podučavanje u cilju podrške aktivnom učenju i učešću učenika. Kreirati inkluzivno okruženje u odjeljenju.</p> <p>Profesionalne vrijednosti i lična odgovornost:</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizirati vlastite stereotipe i predrasude u cilju njihovog smanjenja, • djelovati u zajednici s ciljem unapređenja kvalitete života svih građana.
<p>Odsjek za romanistiku - Pedagogija II, I ciklus</p>	<p>Samostalno pretraživati ili osmišljavati nove kvalitetne načine podrške u radu sa djecom. Pokazati razumijevanje uloge i odgovornosti nastavnika u dizajniranju individualnih obrazovnih programa, uključujući identifikaciju, upućivanje, razvoj i implementaciju NPP. Analizirati potrebe učenika prilikom planiranja inkluzivne nastave, uključujući upotrebu pomoćnih tehnologija. Primijeniti odgovarajuće nastavne materijale i metode koje doprinose uspjehu učenika u inkluzivnom podučavanju. Razlikovati pretpostavke o mogućnostima učenja učenika i kako te pretpostavke mogu uticati na nastavnu praksu. Razviti svijest o kritičkoj samorefleksiji i njejoj vrijednosti u podučavanju različitih učenika. Definisati ključne komponente koje utiču na inkluzivnu učionicu. Primijeniti inkluzivne strategije podučavanja u pojedinačnim kontekstima podučavanja.</p>
<p>Odsjek za romanistiku - Temeljna nastavna umijeća, II ciklus</p>	<p>Usvojiti opće određenje škole, nastave, nastavnika i učenika sa stajališta savremene pedagogije. Opisati modele razvoja razredno-nastavničke klime u kontekstu komunikacijskih nastavnih oblika. Objasniti pedagoški i materijalno-tehnički aspekt nastave i učenja. Uočiti važnost empatije i komunikacije u međusobnim odnosima i odgojno-obrazovnom radu. Kritički procijeniti vlastito umijeće komunikacije, umijeće u provođenju razredne discipline, planiranje i pripremanje nastavnog sata, izbor metoda, postupaka oblika rada, tehnika i strategija učenja, načina vrednovanja i samovrednovanja, vremenske dinamika, inkluzivnih pristupa. Evaluacija i poboljšanje vlastitog rada (znanje o obrazovnim potrebama polaznika), procjena učinka održanog nastavnog sata, razumijevanje faza nastavnog rada počevši od planiranja do vrednovanja. Poticati razvoj kognitivnih, socijalnih, didaktičkih i metodičkih kompetencija studenata.</p>
<p>Odsjek za romanistiku - Psihologija obrazovanja I, I ciklus</p>	<p>Nakon uspješno odslušanog predmeta student nastavničkih smjerova moći će definisati individualne razlike u učenju te objasniti njihovu ulogu u procesu učenja i podučavanja. Moći će objasniti i predvidjeti odnos između motivacijsko-socijalnih procesa i školskog postignuća učenika. Studenti će moći samostalno primjenjivati stečena znanja iz navedenih tematskih jedinica. Očekuje se da će razviti neophodan senzibilitet za individualne razlike i potrebe učenika, da će moći primjenjivati adekvatne strategije za poticanje motivacije u učenju te da će ovladati osnovnim postupcima za uspostavljanje pozitivne discipline u razredu. Nakon odslušane nastave, realizovanih samostalnih zadataka i položenog ispita student će biti osposobljeni da samostalno integrišu i primijene stečena znanja i vještine u obrazovnom kontekstu te da iste kontinuirano produbljuju kroz</p>

	<p>cjeloživotno obrazovanje.</p> <p>Očekuje se da će biti senzibilizirani na individualne razlike i potrebe učenika te da će biti osposobljeni za razmatranje kompleksnih pitanja vezanih za etička načela nastavničke profesije.</p>
<p>Odsjek za romanistiku - Psihologija obrazovanja 2, I ciklus</p>	<p>Nakon uspješno odslušane nastave i položenog ispita student će znati operacionalizirati različite aspekte prilagođavanja djece i adolescenata u obrazovnom kontekstu.</p> <p>Poznavat će različite metode i pristupe u podučavanju te važne elemente u procesu vrednovanja i praćenja učeničkog napretka.</p> <p>Usvojiti će znanje o ulozi i značaju različitih psihosocijalnih faktora u procesu prilagodbe u školskom kontekstu.</p> <p>Saznat će na koji način poticati razvoj samopoštovanja i samoefikasnosti kod učenika te kakva je uloga i uticaj vršnjaka u obrazovnom kontekstu.</p> <p>Usvojiti će osnovne smjernice za prepoznavanje i adekvatno reagovanje kod pojave učeničkog nasilja.</p> <p>Upoznat će se sa ulogom psihologa u školi i na koji način uspostaviti kvalitetnu saradnju sa roditeljima i stručnom službom škole.</p> <p>Nakon uspješno odslušane nastave i položenog ispita student će moći prepoznati potrebe i poteškoće učenika kada su u pitanju akademski/školski, lični, emocionalni i socijalni aspekt funkcionisanja u obrazovnom kontekstu.</p> <p>Moći će samostalno napraviti izbor adekvatnih metoda i strategija pri podučavanju učenika različitog uzrasta te iste adekvatno primijeniti u svom radu. Bit će u mogućnosti prepoznati na koji način pojedini psihosocijalni faktori doprinose školskom/akademsom, ličnom, emocionalnom i socijalnom prilagođavanju učenika te preuzeti određene korake s ciljem unapređenja kvaliteta prilagođavanja učenika.</p> <p>Nakon uspješno odslušane nastave i položenog ispita student će biti osposobljeni i senzibilizirani da stečena znanja i vještine primijene u radu sa djecom i adolescentima na svim nivoima obrazovanja.</p>
<p>Odsjek za slavenske jezike i književnosti - Inkluzivno obrazovanje I ciklus</p>	<p>Definirati osnovne pojmove iz oblasti inkluzivnog obrazovanja.</p> <p>Koristiti adekvatne termine u komunikaciji.</p> <p>Dati argumente za primjenu inkluzivnog odgoja i obrazovanja.</p> <p>Objasniti elemente upravljanja inkluzivnim odjeljenjem.</p> <p>Primijeniti osnovne elemente pedagoške opservacije u odjeljenju.</p> <p>Primijeniti diferencirano podučavanje u cilju podrške aktivnom učenju i učešću učenika.</p> <p>Kreirati inkluzivno okruženje u odjeljenju.</p> <p>Analizirati vlastite stereotipe i predrasude u cilju njihovog smanjenja.</p> <p>Djelovati u zajednici s ciljem unapređenja kvalitete života svih građana.</p>
<p>Odsjek za slavenske jezike i književnosti - Pedagogija I, I ciklus</p>	<p>U ishodima nema navedenih inkluzivnih elemenata.</p>
<p>Odsjek za slavenske jezike i književnosti - Pedagogija I, II ciklus</p>	<p>Samostalno pretraživati ili osmišljavati nove kvalitetne načine podrške u radu sa djecom.</p> <p>Pokazati razumijevanje uloge i odgovornosti nastavnika u dizajniranju individualnih</p>

	<p>obrazovnih programa, uključujući identifikaciju, upućivanje, razvoj i implementaciju NPP.</p> <p>Analizirati potrebe učenika prilikom planiranja inkluzivne nastave, uključujući upotrebu pomoćnih tehnologija.</p> <p>Primjeniti odgovarajuće nastavne materijale i metode koje doprinose uspjehu učenika u inkluzivnom podučavanju.</p> <p>Razlikovati pretpostavke o mogućnostima učenja učenika i kako te pretpostavke mogu uticati na nastavnu praksu.</p> <p>Razviti svijest o kritičkoj samorefleksiji i njenoj vrijednosti u podučavanju različitih učenika.</p> <p>Definisati ključne komponente koje utiču na inkluzivnu učionicu.</p> <p>Primijeniti inkluzivne strategije podučavanja u pojedinačnim kontekstima podučavanja.</p>
<p>Odsjek za slavenske jezike i književnosti - Temeljna nastavna umijeća, II ciklus</p>	<p>Usvojiti opće određenje škole, nastave, nastavnika i učenika sa stajališta savremene pedagogije. Opisati modele razvoja razredno-nastavničke klime u kontekstu komunikacijskih nastavnih oblika. Objasniti pedagoški i materijalno-tehnički aspekt nastave i učenja.</p> <p>Uočiti važnost empatije i komunikacije u međusobnim odnosima i odgojno-obrazovnom radu. Kritički procijeniti vlastito umijeće komunikacije, umijeće u provođenju razredne discipline, planiranje i pripremanje nastavnog sata, izbor metoda, postupaka oblika rada, tehnika i strategija učenja, načina vrednovanja i samovrednovanja, vremenske dinamika, inkluzivnih pristupa.</p> <p>Evaluacija i poboljšanje vlastitog rada (znanje o obrazovnim potrebama polaznika), procjena učinka održanog nastavnog sata, razumijevanje faza nastavnog rada počevši od planiranja do vrednovanja. Poticati razvoj kognitivnih, socijalnih, didaktičkih i metodičkih kompetencija studenata.</p>
<p>Odsjek za slavenske jezike i književnosti - Psihologija obrazovanja I, I ciklus</p>	<p>Nakon uspješno odslušanog predmeta student nastavničkih smjerova moći će definisati individualne razlike u učenju te objasniti njihovu ulogu u procesu učenja i podučavanja. Moći će objasniti i predvidjeti odnos između motivacijsko-socijalnih procesa i školskog postignuća učenika.</p> <p>Studenti će moći samostalno primjenjivati stečena znanja iz navedenih tematskih jedinica. Očekuje se da će razviti neophodan senzibilitet za individualne razlike i potrebe učenika, da će moći primjenjivati adekvatne strategije za poticanje motivacije u učenju te da će ovladati osnovnim postupcima za uspostavljanje pozitivne discipline u razredu. Nakon odslušane nastave, realizovanih samostalnih zadataka i položenog ispita studenti će biti osposobljeni da samostalno integrišu i primijene stečena znanja i vještine u obrazovnom kontekstu te da iste kontinuirano produbljuju kroz cjeloživotno obrazovanje.</p> <p>Očekuje se da će biti senzibilizirani na individualne razlike i potrebe učenika te da će biti osposobljeni za razmatranje kompleksnih pitanja vezanih za etička načela nastavničke profesije.</p>
<p>Odsjek za slavenske jezike i književnosti- Psihologija obrazovanja I, II ciklus</p>	<p>Nakon uspješno odslušane nastave i položenog ispita student će znati operacionalizirati različite aspekte prilagođavanja djece i adolescenata u obrazovnom kontekstu.</p> <p>Poznavat će različite metode i pristupe u podučavanju te važne elemente u procesu vrednovanja i praćenja učeničkog napretka.</p> <p>Usvojiti će znanje o ulozi i značaju različitih psihosocijalnih faktora u procesu prilagodbe u školskom kontekstu.</p>

	<p>Saznat će na koji način poticati razvoj samopoštovanja i samoefikasnosti kod učenika te kakva je uloga i uticaj vršnjaka u obrazovnom kontekstu.</p> <p>Usvojiti će osnovne smjernice za prepoznavanje i adekvatno reagovanje kod pojave učeničkog nasilja.</p> <p>Upoznat će se sa ulogom psihologa u školi i na koji način uspostaviti kvalitetnu saradnju sa roditeljima i stručnom službom škole.</p> <p>Nakon uspješno odslušane nastave i položenog ispita student će moći prepoznati potrebe i poteškoće učenika kada su u pitanju akademski/školski, lični, emocionalni i socijalni aspekt funkcionisanja u obrazovnom kontekstu. Moći će samostalno napraviti izbor adekvatnih metoda i strategija pri podučavanju učenika različitog uzrasta te iste adekvatno primijeniti u svom radu. Bit će u mogućnosti prepoznati na koji način pojedini psihosocijalni faktori doprinose školskom/akademsom, ličnom, emocionalnom i socijalnog prilagođavanju učenika te preuzeti određene korake s ciljem unapređenja kvalitete učeničkog prilagođavanja.</p> <p>Nakon uspješno odslušane nastave i položenog ispita student će biti osposobljeni i senzibilizirani da stečena znanja i vještine primijene u radu sa djecom i adolescentima na svim nivoima obrazovanja</p>
<p>Odsjek za sociologiju - Inkluzivno obrazovanje, I ciklus</p>	<p>Definirati osnovne pojmove iz oblasti inkluzivnog obrazovanja.</p> <p>Koristiti adekvatne termine u komunikaciji.</p> <p>Dati argumente za primjenu inkluzivnog odgoja i obrazovanja.</p> <p>Objasniti elemente upravljanja inkluzivnim odgojem.</p> <p>Primijeniti osnovne elemente pedagoške opservacije u odgoju.</p> <p>Primijeniti diferencirano podučavanje u cilju podrške aktivnom učenju i učešću učenika.</p> <p>Kreirati inkluzivno okruženje u odgoju.</p> <p>Analizirati vlastite stereotipe i predrasude u cilju njihovog smanjenja.</p> <p>Djelovati u zajednici s ciljem unapređenja kvalitete života svih građana.</p>
<p>Odsjek za sociologiju - Temeljna nastavna umijeća, II ciklus</p>	<p>Usvojiti opće određenje škole, nastave, nastavnika i učenika sa stajališta savremene pedagogije. Opisati modele razvoja razredno-nastavničke klime u kontekstu komunikacijskih nastavnih oblika. Objasniti pedagoški i materijalno-tehnički aspekt nastave i učenja.</p> <p>Uočiti važnost empatije i komunikacije u međusobnim odnosima i odgojno-obrazovnom radu. Kritički procijeniti vlastito umijeće komunikacije, umijeće u provođenju razredne discipline, planiranje i pripremanje nastavnog sata, izbor metoda, postupaka oblika rada, tehnika i strategija učenja, načina vrednovanja i samovrednovanja, vremenske dinamike, inkluzivnih pristupa.</p> <p>Evaluacija i poboljšanje vlastitog rada (znanje o obrazovnim potrebama polaznika), procjena učinka održanog nastavnog sata, razumijevanje faza nastavnog rada, od planiranja do vrednovanja. Poticati razvoj kognitivnih, socijalnih, didaktičkih i metodičkih kompetencija studenata.</p>

6. Univerzitet u Sarajevu – Pedagoški fakultet

Tabela 6.a.

Popis ključnih pojmova iz ishoda učenja na nivou općih obaveznih predmeta koji se odnose na inkluziju na studijskim programima Univerziteta u Sarajevu – Pedagoški fakultet: nisu pronađeni materijali NPP za pregled

ZAJEDNIČKI PREDMETI ZA SVE STUDIJSKE PROGRAME	
Naziv predmeta	Popis ključnih pojmova iz ishoda učenja na nivou općih obaveznih predmeta koji se odnose na inkluziju

Tabela 6.b.

Popis ključnih pojmova iz ishoda učenja na nivou specifičnih obaveznih predmeta koji se odnose na inkluziju na studijskim programima nastavničkog smjera na Univerziteta u Sarajevu – Pedagoški fakultet: nisu pronađeni materijali NPP za pregled

SPECIFIČNI PREDMETI PO STUDIJSKIM PROGRAMIMA	
Studijski program	Popis ključnih pojmova iz ishoda učenja na nivou specifičnih obaveznih predmeta koji se odnose na inkluziju

7. Univerzitet u Sarajevu – Prirodno-matematički fakultet u Sarajevu

Tabela 7.a.

Popis ključnih pojmova iz ishoda učenja na nivou općih obaveznih predmeta koji se odnose na inkluziju na studijskim programima nastavničkog smjera na Univerzitetu u Sarajevu – Prirodno-matematički fakultet u Sarajevu

ZAJEDNIČKI PREDMETI ZA SVE STUDIJSKE PROGRAME	
Naziv predmeta	Popis ključnih pojmova iz ishoda učenja na nivou općih obaveznih predmeta koji se odnose na inkluziju

Tabela 7.b.

Popis ključnih pojmova iz ishoda učenja na nivou specifičnih obaveznih predmeta koji se odnose na inkluziju na studijskim programima nastavničkog smjera na Univerzitetu u Sarajevu – Prirodno-matematički fakultet u Sarajevu

SPECIFIČNI PREDMETI PO STUDIJSKIM PROGRAMIMA	
Studijski program	Popis ključnih pojmova iz ishoda učenja na nivou specifičnih obaveznih predmeta koji se odnose na inkluziju
Studijski program Fizika - Metodika nastave fizike I, I ciklus	<p>Analizira ciklus stvaranja u fizici i objašnjava pojam fizikalnog modela.</p> <p>Diskutira o svrsi učenja fizike na pojedinim nivoima obrazovanja, te opisuje najbitnije odrednice kurikulumu fizike.</p> <p>Primjenjuje osnovne ideje psihologije učenja i podučavanja radi razmatranja određenih aspekata nastave fizike, te tumači najbitnije didaktičke principe.</p> <p>Opisuje metodičke pojedinosti implementiranja postupaka, metoda i oblika rada značajnih za nastavu fizike, te analizira različite vrste vrednovanja postignuća.</p> <p>Poredi didaktičke potencijale različitih nastavnih tehnologija, te opisuje metodiku izvođenja eksperimenata i rješavanja zadataka.</p> <p>Opisuje strategije mikro i makroplaniranja u nastavi fizike.</p>

INKLUZIJA

HIJERARHIJA DJEČJIH PRAVA NE POSTOJI!

Sva prava su jednako vrijedna i potrebna da bi se dijete razvilo u psihofizički cjelovitu osobu.

Konvencija o pravima djeteta (1989)

Inkluzija se ne treba posmatrati isključivo kao jedan od reformskih pokreta u obrazovanju. Prema Slatini (2003): „Inkluzija je pokret protiv predrasuda kojim se želi razvijati osjećaj društvene zajednice za toleranciju i razvoj pozitivnih stavova ljudi prema osobama koje su 'drugačije'. Inkluzija je pokret protiv svih oblika diskriminacije i segregacije. To je pokret kojim se želi pružiti podrška osobama s posebnim potrebama u procesu uključivanja i ravnopravnom sudjelovanju u životu ljudske zajednice...“

Stoga, inkluzija predstavlja pokret i borbu za ravnopravno učešće svih osoba u svakom segmentu društvenog života, bez obzira na spol, rasu, etničku i vjersku pripadnost, socijalno i kulturno porijeklo i status, porodični status, psihofizičke i druge lične osobine. Ona je utemeljena u svim relevantnim deklaracijama i konvencijama kojima se promovišu i štite ljudska prava i slobode. Jedno od tih prava je i pravo na obrazovanje koje se garantuje Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (1950), Konvencijom o pravima djeteta (1989) i Međunarodnim paktom o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima (1966), koji su sastavni dio Ustava Bosne i Hercegovine, kao sporazumi koji se primjenjuju na teritoriji Bosne i Hercegovine.

Inkluzivno obrazovanje

Jedna od mnogobrojnih definicija inkluzivnog obrazovanja glasi: „...inkluzivno obrazovanje se odnosi na praksu uključivanja svih učenika – bez obzira na talenat, poteškoću, socio-ekonomski background ili porijeklo - u redovne škole i razrede gdje je moguće odgovoriti na sve njihove individualne potrebe.“

Prema Stubbsu (1998) „inkluzivno obrazovanje je usmjereno na obježbeđivanje pristupa svoj djeci odgovarajućem, relevantnom, dostupnom i učinkovitim obrazovanju u okviru njihove zajednice...“

Booth i Ainscow (2002) daju sljedeći uvid u to šta obuhvata inkluzija u obrazovanju:

- jednako uvažavanje svih učenika i zaposlenih;
- povećanje učešća učenika u kulturi škole, nastavnom planu i programu, školskoj zajednici i smanjenje njihovog isključivanja iz njih;
- promjena školske kulture, politike i prakse kako bi se odgovorilo na različitosti učenika u lokalnoj zajednici;
- smanjivanje prepreka za učenje i participaciju svih učenika, ne samo onih ometenih u razvoju ili sa posebnim obrazovnim potrebama;
- učenje iz pokušaja da se prevaziđu prepreke za pristup i učešće određenih učenika, kako bi se napravile promjene za dobrobit učenika na jednom širem planu;
- gledanje na različitosti među učenicima kao na resurse za podršku učenju, a ne probleme koji se moraju rješavati;
- priznavanje prava učenika na obrazovanje u lokalnoj zajednici;
- unapređenje škole za zaposlene i za učenike;

- isticanje uloge škole u izgradnji zajednice i razvijanju vrijednosti, kao i u povećanju postignuća u svim oblastima rada i života;
- njegovanje odnosa uzajamne podrške između škola i svih zajednica;
- prihvatanje da je inkluzija u obrazovanju jedan vid inkluzije u društvu.

Integracija u obrazovanju

Da bi se u potpunosti shvatio termin inkluzija, korisno je uporediti ga s terminom integracija. Integracija u obrazovanju se zasniva na pretpostavci da učenik koji ima određene teškoće u razvoju ili, pak, teškoće u učenju ili ponašanju treba da se, uz odgovarajuću dijagnostiku i specifične metode rada i podrške, mijenja i uvede u postojeći redovan sistem školovanja.

S druge strane, inkluzija podrazumijeva da i redovna škola, nastavnici i obrazovni sistem, u cjelini, treba da se mijenjaju kako bi stvorili okruženje u kojem svako dijete ima mogućnost da uči zajedno sa svojim vršnjacima u skladu sa svojim mogućnostima, te da se svakom djetetu omogući optimalan razvoj njegovih potencijala.

Posebne potrebe

Pod terminom „djeca s posebnim potrebama“ u domaćem zakonodavstvu i strateškim dokumentima se, prvenstveno, misli na djecu s različitim teškoćama u razvoju. Potrebno je zato istaći da je termin „posebne potrebe“ mnogo širi od termina „teškoće u razvoju“. On, pored učenika s teškoćama u razvoju, obuhvata i nadarene učenike, učenike koji dolaze iz porodica s niskim socio-ekonomskim statusom, pripadnike nacionalnih manjina, učenike koji žive u udaljenim ruralnim sredinama, učenike iz nepotpunih porodica, drugim riječima sve učenike koji iz bilo kojeg razloga mogu imati teškoće ili prepreke u pristupu i učešću u obrazovanju ili imati potrebe za dodatnom ili specifičnom podrškom u obrazovnom procesu.

Teškoće u razvoju

Termin djeca s teškoćama u razvoju ne obuhvata samo djecu s teškoćama u intelektualnom razvoju, nego djecu s različitim vrstama teškoća, od kojih svaka zahtijeva diferenciran i specifičan pristup odgoju i obrazovanju.

Koncepti inkluzivnog obrazovanja imaju više toga zajedničkog sa konceptima koji leže u osnovi pokreta “Obrazovanje za sve” (Education for all EFA) i poboljšanja stanja u školama. Inkluzivno obrazovanje predstavlja pomijeranje od preokupiranosti određenom grupom prema fokusiranju na prevazilaženje prepreka u učenju i učestvovanju.

Definicije inkluzije koje daje UNESCO potiču sa konferencije u Salamanki iz 1994. godine. Sve stavljaju naglasak na to da je inkluzija pokret koji je u direktnoj vezi sa poboljšanjem obrazovnog sistema kao cjeline:

“Inkluzija je proces rješavanja i reagovanja na raznovrsnost potreba svih učenika kroz sve veće učestvovanje u učenju, kulturama i zajednicama i sve manju isključenost u okviru obrazovanja i iz njega. On obuhvata promjene i izmjene sadržaja, pristupa, struktura i strategija, sa zajedničkom vizijom koja obuhvata svu djecu odgovarajuće starosne dobi i sa ubjeđenjem da je redovni obrazovni sistem odgovoran za obrazovanje sve djece.”

Svi ključni međunarodni i domaći dokumenti mogu se kratko sumirati na sljedeći način:

- Sva djeca mogu da uče i imaju pravo na obrazovanje i odgoj.
- Djeca najbolje uče u prirodnoj vršnjačkoj grupi. Zato im treba omogućiti obrazovanje u redovnim predškolskim, osnovnim i srednjoškolskim ustanovama.

- Nastavnici i škole treba da prilagode način rada tako da izlaze u susret potrebama djece.
- Nekoj djeci, zbog smetnji u razvoju ili dosade u nastavnom procesu izazvanom darovitošću učenika, potrebna je dodatna pomoć u obrazovanju.
- Inkluzija je nov način razmišljanja. Umjesto investiranja u specijalne škole za djecu sa teškoćama u razvoju, mnoge zemlje se okreću ka inkluzivnom obrazovanju – preusmjeravaju napore na:
 - podržavanje SVE djece u redovnim školama,
 - pronalaženje novih načina za davanje podrške školama i nastavnicima.

Uspješna inkluzija znači kako su SVA djeca aktivno uključena u odgojno-obrazovne aktivnosti!

Inkluzija u obrazovanju podrazumijeva uključivanje djece/učenika sa teškoćama u razvoju ili sa posebnim obrazovnim potrebama u sistem redovnih škola, u kojima će im se omogućiti kvalitetno obrazovanje i razvoj. Cilj inkluzije je obezbjeđivanje kvalitetnog obrazovanja za svakog učenika, pod jednakim uslovima za sve, jer je pravo na obrazovanje, kao osnovno ljudsko pravo, zagarantirano ratifikovanim međunarodnim pravnim aktima i zakonima koji regulišu ostvarivanje ljudskih prava u oblasti obrazovanja i odgoja.

Inkluzija počinje prepoznavanjem razlika koje postoje među učenicima. Ovakvim pristupom mogu se uvesti značajne promjene u svemu što se dešava u učionici, nastavničkom kabinetu, školskom dvorištu kao i u odnosu sa roditeljima/starateljima djece/učenika.

Prilikom uključivanja djeteta u obrazovni sistem moramo imati uvid u njegovu kompletnu ličnost, a ne da svu našu pažnju usmjerimo na neki njegov „nedostatak“, „smetnju“ ili „posebnu potrebu“.

Inkluzivni pristup u obrazovanju omogućava da se razlike među učenicima (u interesovanjima, vještinama, znanju, porijeklu, maternjem jeziku, sposobnostima) koriste kao resursi za adekvatno odmjerenu podršku učenju. Svako dijete je neponovljiva i jedinstvena individua i upravo zbog toga sva djeca treba da uživaju jednaka prava. Djecu trebamo od najranijeg djetinjstva učiti da žive u društvu različitosti.

Konvencija o pravima djeteta ističe da „mentalno ili fizički onesposobljeno dijete treba da uživa pun i pristojan život, u uslovima koji obezbjeđuju dostojanstvo, potiču samopouzdanje i olakšavaju učešće djece u zajednici te da ima pravo na posebnu brigu i pomoć, koja će biti planirana tako da onesposobljenom djetetu omogući uspješan pristup obrazovanju, školovanju, zdravstvenim službama“.

U današnje vrijeme, kada se sve više radi na humanizaciji odnosa i poštovanju ljudskih prava, stvaraju se uslovi za intenzivniji razvoj i implementaciju ideje o inkluziji osoba sa teškoćama u razvoju.

Inkluzija znači „pripadnost, pravu i punu pripadnost svakog ljudskog bića kao ravnopravnog člana svoje društvene zajednice i svjetske populacije“. Inkluzija je termin koji ističe zahtjev edukacije svakog djeteta na odgovarajući način kako bi se postigao maksimalan razvoj u školi. To zahtijeva uključivanje stručnog tima potrebnog za podršku djetetu na licu mjesta, koji se sastoji od pedagoga, psihologa, socijalnog radnika, defektologa, logopeda i, naravno, ostalih stručnjaka u zavisnosti o kojoj vrsti teškoća u razvoju se radi. Inkluzivno odjeljenje je svako redovno odjeljenje opće osnovne škole u koje je uključeno najmanje jedno dijete sa posebnim edukativnim potrebama. Potpuna inkluzija podrazumijeva da svi učenici, bez obzira na vrstu i stepen oštećenja, budu uključeni u redovnu nastavu sve vrijeme. To ne znači da doslovno svu djecu treba „gurnuti“ u opće škole. Specijalna škola neće i ne treba nestati, ona bi trebala postati paralelna škola koja će svojom organizacijom, nastavnim kadrom i postojećim stručnim timom pružati konkretnu pomoć kako učenicima tako i nastavnicima u općoj osnovnoj školi, tj. postati služba, a ne neko izdvojeno „mjesto“.

Predloženi ishodi:

Pedagoško-psihološka i didaktička grupa predmeta

Pedagogija (Student će nakon okončanja studija znati/razumjeti/prepoznati/raščlaniti/razlikovati)

- imenovati temeljne teorijsko-metodološke odrednice društvene i naučne uslovljenosti pedagoškog pluralizma i slobode u odgoju;
- steći bogatije razumijevanje različitosti i stavove za promociju inkluzivnog obrazovanja;
- koristiti i usvojiti aktivnosti učenja koje njeguju rod, osjetljivo okruženje u učionici;
- znati definirati osnovne inkluzivne pojmove;
- upoznati se sa principima obrazovne procjene za posebne populacije, uključujući pristrasnost testiranja, osjetljivost na kulturne i jezičke faktore i važnost prilagodbi za učenike;
- upoznati se sa relevantnim zakonskim okvirima koji se vežu za obrazovanje i inkluziju, sa propisima i politikama koje se odnose na razvoj obrazovnih programa za učenike sa kojima je potreban inkluzivni pristup;
- samostalno pretraživati ili osmišljavati nove kvalitetne načine podrške u radu sa djecom
- pokazati razumijevanje uloge i odgovornosti nastavnika u dizajniranju individualnih obrazovnih programa, uključujući identifikaciju, upućivanje, razvoj i implementaciju NPP;
- analizirati potrebe učenika u svrhu planiranja inkluzivne nastave uključujući upotrebu pomoćnih tehnologija.

Psihologija odgoja i obrazovanja

- razumijevanje i osnovna znanja o prirodi inkluzije;
- znati opisati osnovne karakteristike na naučnim metodama kao i njegovu primjenu u inkluzivnom radu;
- sposobnost primjene psihološke vještine u procjeni, tretmanu i evaluaciji učenika za potrebe izrade inkluzivnog NPP.

Didaktika

- kreirati i analizirati izvedbeni program (predmetni kurikulum) za jedan (odabrani) nastavni predmet - kreirati i analizirati pripremu nastavne jedinice.

Metodika nastave

- objasniti inkluzivnu kulturu učenja.

Inkluzivna nastava

- definisati mehanizme nastanka predrasuda i diskriminacije;
- kritički se osvrnuti na moguće faktore uticaja na smanjene predrasuda i povećanje tolerantnog ponašanja kod djece i adolescenata;
- osvijestiti vlastitu aktivnu ulogu u procesu promovisanja tolerantnog ponašanja;
- znati definisati osnovne inkluzivne pojmove;
- koristiti adekvatne termine u komunikaciji;
- dati argumente za primjenu inkluzivnog odgoja i obrazovanja;
- obrazložiti elemente upravljanja inkluzivnim odjeljenjem;
- upoznati se sa principima obrazovne procjene za posebne populacije, uključujući pristrasnost testiranja,

- osjetljivost na kulturne i jezičke faktore i važnost prilagođavanja za učenike;
- upoznati se sa relevantnim zakonskim okvirima koji se vežu za obrazovanje i inkluziju, sa propisima i politikama koje se odnose na razvoj obrazovnih programa za učenike sa kojima je potreban inkluzivni pristup;
- samostalno pretraživati ili osmišljavati nove kvalitetne načine podrške u radu sa djecom;
- pokazati razumijevanje uloge i odgovornosti nastavnika u dizajniranju individualnih obrazovnih programa, uključujući identifikaciju, upućivanje, razvoj i implementaciju NPP;
- analizirati potrebe učenika za potrebe planiranja inkluzivne nastave uključujući upotrebu pomoćnih tehnologija;
- primijeniti odgovarajuće nastavne materijale i metode koje doprinose uspjehu učenika u inkluzivnom podučavanju;
- razlikovati pretpostavke o mogućnostima učenja učenika i kako te pretpostavke mogu uticati na nastavnu praksu;
- razviti svijest o kritičkoj samorefleksiji i njenoj vrijednosti u podučavanju različitih učenika;
- definisati ključne komponente koje utiču na inkluzivnu učionicu;
- primijeniti inkluzivne strategije podučavanja u pojedinačnim kontekstima podučavanja;
- utvrditi resurse potrebne za kontinuirano unapređivanje inkluzivne nastavne prakse;
- analizirati vlastite stereotipe i predrasude u cilju njihovog smanjenja;
- djelovati u zajednici s ciljem unapređenja kvalitete života svih građana.

Psihologija djece i mladih s teškoćama u razvoju

- opisati karakteristike različitih teškoća u razvoju djece i mladih (prevalencija, etiološki faktori i intervencijski postupci) ;
- predložiti strategije za poticanje razvoja djece i mladih s različitim teškoćama;
- učestvovati u planiranju, provođenju i evaluaciji programa za učenike s teškoćama u razvoju;
- koristiti psihološka saznanja u kreiranju zdrave, uvažavajuće, podržavajuće i izazovne okoline za učenje;
- raspravljati o klasificiranju i etiketiranju djece s posebnim potrebama;
- modificirati stavove prema osobama s posebnim potrebama.

Predmeti iz oblasti digitalne pismenosti

(Učenje na daljinu nije isto što i online nastava)

- prilagođavanje multimedijalnog okruženja individualnim potrebama učenika prema individualiziranom NPP-u;
- pojam asistivne tehnologije za učenike s posebnim individualnim potrebama;
- ciljevi primjene asistivne tehnologije za učenike s posebnim individualnim potrebama;
- znati prepoznati i primijeniti digitalne asistivne tehnologije;
- pojam digitalnih asistivnih tehnologija za učenike s posebnim individualnim potrebama;
- vrste i oblici digitalnih asistivnih tehnologija za učenike s posebnim individualnim potrebama;
- načini adekvatnog izbora digitalnih asistivnih tehnologija za učenike s posebnim individualnim potrebama;
- načini primjene digitalnih asistivnih tehnologija za učenike s posebnim individualnim potrebama;
- pronalaženje podataka i informacija, biranje odgovarajućih izvora informacija, stvaranje, uređivanje i objavljivanje/dijeljenje svojih digitalnih sadržaja i prilagođavanje istih potrebama učenika;
- poznavanje i praktična primjena načina uspostavljanja inkluzivne kulture u online okruženju.

